

HLAS POVODIA

p.f. 2009

**Hrádze na Hardínskom potoku
Opäť bilancujeme**

**Cvičenie „Letisko 2008”
Margita v Košickej Polianke
Putovanie Tisy**

Hrádze na Hardínskom potoku

Ing. Zuzana Cikrayová, OZ Košice
Foto: autorka

Okolie zamagurského mestečka Spišská Stará Ves je obklopené malebnými vrškami pohoria Spišská Magura.

Na severných úbočiach Spišskej Magury pramení pod vrchom Hardín (664 m n. m.) Hardínsky potok. Preteká lesom, a väčšinou pasienkami, tečie popod Malinovú horu (632 m n. m.) a ústi do Dunajca.

Pri prechádzaní Hardínskeho potoka z jednej strany na druhú, čaká mnohých prekvapenie. Malý nenápadný potôčik, ktorý sa dá prejsť suchou nohou, sa zrazu zmení na jazierko. Za ním je ďalšie a ďalšie... Bobry si tu prehradili potok hrádzami. Musím povedať, že také niečo som videla prvýkrát a bol to veľmi zaujímavý pohľad. Nad každou hrádzou sa tok rozlieva do okolia vytvárajúc mokraď. Jazierka lahodia oku a sú významným ekologickým i retenčným prvkom v krajine.

Dúfam, že pri najbližšej návšteve budem mať možnosť zoznámiť sa i s obyvateľmi jazierok a ich tvorcami.

Oznamujeme, že od 8. 10. 2008 je zastupovaním riaditeľa Správy povodia Bodrogu, Trebišov poverená Ing. Eva Kolesárová.

Obsah

Hrádze na Hardínskom potoku	2
Opäť bilancujeme	3
Cvičenie „Letisko 2008“	4
40. konferencia vodohospodárov v priemysle	5
Odborná konferencia „Vodní toky 2008“	5
Stavebné akcie v roku 2008	6
Priehrada Solina	7
Odbory informujú	8
Jazykové okienko	8
Hádanky	8
Receptár	9
Naši jubilanti	10
Šport	10
Putovanie Tisy tisícročiami	10

Foto 1. strana obálky: okraj vodnej nádrže Liptovská Mara

Hardínsky potok; jeseň 2008

Opäť bilancujeme

Ing. Ladislav Bödi, ekonomický námestník OZ Košice

Prvé dni nového roka sa už tradične nesú v znamení bilancovania dosiahnutých výsledkov, a to overovaním účtovných zápisov ako aj celkovej úrovne hospodárenia nášho odštepného závodu.

Na základe predbežného hodnotenia očakávame pozitívnejšie výsledky hospodárenia ako v predchádzajúcich rokoch. V roku 2008 boli v rozpočte osobitne riešené náklady na preventívne protipovodňové opatrenia, čím sa v porovnaní s minulým obdobím výrazne vylepšila ekonomika vnútropodnikových činností, najmä stavebno-montážnej činnosti a nadväzne na to nákladnej dopravy a stavebných mechanizmov. Týmto opatrením bola pokrytá prevažná časť kapacitných možností uvedených činností. Taktiež došlo aj k zlepšeniu časového využitia nákladných áut a stavebných mechanizmov.

V oblasti prevádzky a protipovodňovej ochrany boli efektívnejšie ako v predchádzajúcich rokoch využívané čerpacie stanice na prečerpávanie vnútorných vôd, čím dochádzalo k úspore nákladov na elektrickú energiu. Rozsiahle povodne, ktoré plošne zasiahli náš odštepný závod, a to najmä správy povodí v Trebišove, Košiciach a v Poprade, spôsobili škody na našom majetku v sume 90 550 tis. Sk. Vykázali sme náklady na zabezpečovacie práce pri II. a III. stupni povodňovej aktivity v celkovej sume viac ako 49 mil. Sk. Žiaľ, úhrada týchto nákladov nebola doteraz zrealizovaná v súlade s platnou legislatívou.

Úlohy vyplývajúce z kolektívnej zmluvy na rok 2008 boli zo strany hospodárskeho vedenia nášho odštepného závodu plne zabezpečené. V priebehu roka nedochádzalo k disproporciám, ktoré by smerovali do oblastí starostlivosti o zamestnancov, ako aj mzdového vývoja. Minulý rok môžeme taktiež hodnotiť ako rok stabilizácie pracovných miest a v konečnom dôsledku výrazom toho je aj udržanie zamestnanosti na úrovni roku 2007.

Predpokladáme, že v rámci celého štátneho podniku

bude v konečnom dôsledku dosiahnutý kladný výsledok hospodárenia, čo budú dokumentovať tie kroky a opatrenia, ktoré boli uplatňované pri zostavení plánu a rozpočtu, ako aj ďalšie operatívne vstupy.

Dalej by som chcel poďakovať všetkým zamestnancom nášho odštepného závodu, ktorí sa na týchto pozitívnych výsledkoch podieľali, a to pri zabezpečovaní úloh najmä v oblasti protipovodňovej ochrany, investičnej činnosti a taktiež úloh v oblasti preventívnych protipovodňových opatrení. Je logické, že tu nie je priestor na hodnotenie všetkého, ale predpokladáme, že v ďalšej časti roku 2009 bude vytvorený priestor na hodnotenie už konkrétnych výsledkov hospodárenia.

Silvester uzatvára kalendárny rok, ale vodohospodárska činnosť sa týmto dňom nekončí, a vlastne plynulo pokračuje ďalej. Pre stanovenie rámcov resp. mantinelov pre zabezpečovanie úloh roku 2009 sa v súčasnosti pripravuje vykonávací plán a rozpočet. Do konca januára budú uzatvorené zmluvné vzťahy s odberateľmi povrchovej vody. Nepredpokladáme nárast tržieb za túto činnosť už aj vzhľadom k tomu, že regulačným úradom stanovená cena 2,51 Sk/m³ (0,0083317 €/m³) ostáva zachovaná z roku 2008. Tak ako v roku 2008, aj v tomto roku bude dôležitým momentom pokrytie výkonov vlastných kapacít, a to v oblasti preventívnych protipovodňových opatrení, ako aj realizáciou nových investičných akcií.

Osobitnou úlohou bude stanovenie programu obnovy mechanizačného a dopravného parku, pretože v súčasnosti používané dopravné prostriedky a mechanizmy sú dávno po dobe životnosti a ich prevádzkyschopnosť sa zabezpečuje iba zvýšenými nákladmi na ich bežné a generálne opravy.

Problematika pracovno-právnych vzťahov a sociálna oblasť sú obsiahnuté v uzatvorenej kolektívnej zmluve, v ktorej štandardné podmienky prechádzajú z roku 2008.

Verím tomu, že sa nám podarí pre rok 2009 zostaviť vykonávací plán a rozpočet oveľa skôr ako to bolo v minulom roku, čím budú vytvorené priaznivejšie podmienky na realizáciu rozhodujúcich úloh v roku 2009.

Foto: Milan Novosad, OZ Košice

Cvičenie „LETISKO 2008“

MVDr. Rastislav Grohol, OZ Košice a Ing. Dušan Kubala, Bc. Imrich Harman, Správa povodia Hornádu a Bodvy
Foto: MVDr. Rastislav Grohol a Ing. Dušan Kubala

V dňoch 23. – 24. septembra 2008 zorganizoval Obvodný úrad v Košiciach spoločné taktické cvičenie „LETISKO 2008“.

Úlohou cvičenia bolo overiť koordinovanosť činnosti pri organizovaní, riadení a vykonávaní záchranných prác po vzniku mimoriadnej udalosti, havárie lietadla pri štarte na letisku v Košiciach. Cvičenia sa zúčastnil krízový štáb Obvodného úradu v Košiciach, základné záchranné zložky integrovaného záchranného systému, Ozbrojené sily SR, orgány a organizácie miestnej štátnej správy, orgány samosprávy, právnické a fyzické osoby.

Získané skúsenosti pri využití dostupnej techniky a ľudských zdrojov, časové údaje a reálny postup v daných klimatických podmienkach budú základom pre riešenie i v iných mimoriadnych udalostiach.

Prvý deň akcie 23. septembra 2008 sa konalo štábne cvičenie, na ktorom zúčastnené zložky detailne prezentovali svoju činnosť. Za SVP, š. p., OZ Košice vystúpil so svojím príspevkom o priebehu činností a realizácii úloh správcu toku špecialista pre environment MVDr. Rastislav Grohol. Praktické ukážky činností jednotlivých zložiek zásahu nasledovali až na druhý deň 24. 9. 2008. Praktické ukážky predviedli pracovníci Správy povodia Hornádu a Bodvy Košice.

Cvičenie praktických ukážok „naostro“ sa začalo ohlášením udalosti krízovému štábu. Prvoradé boli činnosti zlo-

žiek na ochranu života a zdravia cestujúcich a obyvateľstva. Pri akcii bola použitá aj záchranná helikoptéra. Následne bolo pristúpené k ochrane majetku a k likvidácii následkov havárie.

V simulácii bolo havarijnej službe SVP, š. p., OZ Košice oznámené, že pri udalosti došlo k úniku veľkého množstva leteckého petroleja, z ktorého nevyhorená časť spolu s hasiacim médiom sa dostala priamo do toku Hornád.

Pri takomto mimoriadnom ohrození kvality vôd v zmysle platných právnych predpisov zasahuje aj správca toku, ktorý disponuje technickými prostriedkami a vyškolenými zamestnancami schopnými takúto udalosť zneškodniť alebo aspoň zmierniť jej škodlivé účinky na životné prostredie. Ďalšia na tomto cvičení zúčastnená zložka schopná zásahu pri ekologickej havárii bola jednotka Hasičského a záchranného zboru (HaZZ) Košice.

Za začiatok zásahu SVP, š. p., OZ Košice, Správy povodia Hornádu a Bodvy možno pokladať prevzatie správy o vzniku mimoriadnej udalosti a jej podávanie podľa havarijného plánu správcu toku. Najbližším havarijným profilom na osadenie nornej steny vzhľadom na miesto vzniku mimoriadneho zhoršenia vôd bol havarijný profil nachádzajúci sa v riečnom kilometri 31,800 vodného toku Hornád v mestskej časti Košíc na sídlisku Nad Jazerom. Materiál bol použitý z havarijného skladu na hati Vysné Opátske a havarijnú čatu tvorili zamestnanci Správy povodia Hornádu a Bodvy, prevádzkového strediska Košice pod vedením Ing. Aleša Mazáča. Pre pozorovateľov cvičenia poskytol odborný výklad celého priebehu akcie MVDr. Rastislav Grohol. Jednotka HaZZ Košice pre zvýšenie účinnosti zachytávania ropných látok z vodnej hladiny osadila pod našim havarijným profilom svoju normú stenu.

Účasťou havarijnej čaty správcu toku na tomto veľkom cvičení a prezentovaním svojej činnosti pri zachytávaní a zbere ropných látok z vodnej hladiny sme ukázali schop-

nosť efektívne zasiahnuť a tak prispieť k zmierneniu negatívneho dopadu na životné prostredie pri vzniku tak závažnej udalosti.

Na slávnostnom vyhodnotení výsledkov cvičenia bol ocenený včasný a profesionálny zásah havarijnej čaty Správy povodia Hornádu a Bodvy a tiež rýchlosť reakcie a spolupráce SVP, š. p., OZ Košice s krízovým štábom Obvodného úradu v Košiciach.

Prednostom Obvodného úradu v Košiciach bol Slovenskému vodohospodárskemu podniku zaslaný ďakovný list za aktívnu účasť zamestnancov na cvičení.

40. konferencia vodohospodárov v priemysle

Ing. Anna Oravcová, OZ Košice

V dňoch 24. – 26. novembra 2008 sa pod záštitou ministra životného prostredia Slovenskej republiky Jána Chrbeta konala výročná 40. konferencia vodohospodárov v priemysle v Tatranských Matliaroch.

Organizátormi tejto akcie boli MŽP SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Výskumný ústav vodného hospodárstva Bratislava, Slovenská technická univerzita, Stavebná fakulta, Katedra zdravotného a environmentálneho inžinierstva, Slovenská inšpekcia životného prostredia, Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik, Žilina, ASPEK Bratislava a vodohospodárska spoločnosť GEOHYDRO Bratislava.

Na konferencii bolo prezentovaných takmer 30 odborných príspevkov, ktoré spracovali zástupcovia štátnych orgánov a inštitúcií (MŽP SR, SIŽP, SVP, š. p. a i.), prevádzkovateľov priemyselných prevádzok, výskumných a vzdelávacích pracovísk (výskumné ústavy, vysoké školy).

Prednášky poskytli účastníkom konferencie prehľad o aplikovaných a tiež o pripravovaných legislatívnych zmenách vo vodnom hospodárstve na Slovensku, o ich potenciálnom vplyve na priemyselné odvetvie, o nových technológiách v zneškodňovaní odpadov v životnom prostredí, o výsledkoch kontrol dodržiavania legislatívnych podmienok v praxi, ako aj o sankciách a poplatkoch v odvetví vodného hospodárstva v našej republike.

Jednou prednáškou do odborného programu konferencie som prispela i ja.

Účasť na 40. ročníku konferencie bola vysoká. Aktívne sa jej zúčastnili nielen zástupcovia zo Slovenska, ale aj zo susednej Českej republiky. Organizátori konferencie poskytli priestor na prezentáciu aj súkromným spoločnostiam, orientovaným na využiteľné technológie v oblasti nakladania s pevnými odpadmi a s odpadovými vodami.

Sprievodnou akciou 40. ročníka konferencie bolo odovzdanie ocenení ministra životného prostredia vybraným vodohospodárom a dlhoročným pracovníkom vo vodnom hospodárstve za ich odborný prínos v tejto oblasti.

Medzi ocenenými bola aj zástupkyňa SVP, š. p., OZ Piešťany – Ing. Veronika Klánková. Srdečne jej blahoželáme.

Z konferencie bol vydaný zborník prednášok, ktorý je uložený v knižnici SVP, š. p., OZ Košice.

Odborná konferencia „Vodní toky 2008“

Ing. Zuzana Cikrayová, OZ Košice

Dňa 25. – 26. novembra 2008 sa v Hradci Králové uskutočnila odborná konferencia s medzinárodnou účasťou pod názvom „Vodní toky 2008“. Hlavnými organizátormi tohto podujatia boli Vodohospodársky rozvoj a výstavba, a. s., Praha, Povodí Labe, štátny podnik so sídlom v Hradci Králové a Česká vědeckotechnická vodohospodárska spoločnosť so sídlom v Prahe.

Záujem o konferenciu s takto zameranou problematikou bol v samotnej Českej republike veľmi veľký, o čom svedčí aj to, že kapacita prednáškovej sály len tak-tak stačila na veľké množstvo vedychtivých ľudí. Za Slovenskú republiku sa konferencie zúčastnili okrem mňa a môjho kolegu Ing. Romana Ivanča aj Ing. Ján Munkáči, ktorý prezentoval príspevok za SVP, š. p., Žilina pod názvom „Úpravy vodných tokov protipovodňovej ochrany v zmysle princípov Rámcovej smernice o vodách (2000/60/ES) uplatňovaných na spolufinancovanie zo zdrojov Kohézneho fondu“.

Program konferencie zahŕňal široké spektrum aktuálnych problémov a informácií týkajúcich sa novej českej legislatívy (novelizácia vodného zákona), správy vodných to-

kov, príprav projektov v rámci Operačného programu Životní prostředí, prípravy Plánov oblastí povodí a Programov opatrení, projektov ochrany pred povodňami a tiež projektov zameraných na revitalizáciu vodných tokov.

K zaujímavým informáciám z oblasti vodného plánovania, ktoré sme sa dozvedeli, je možné spomenúť napríklad aj to, že v Českej republike bolo spracovaných osem Plánov oblastí povodí, ktorých hlavnými obstarávateľmi boli samotné podniky povodí, pričom dňom 31.12.2008 sa skončilo obdobie predkladania pripomienok verejnosti k týmto návrhom. Zamestnanci podnikov povodí informovali o doterajších skúsenostiach s informovaním verejnosti o pripravovaných plánoch (vydávanie informačných letákov, organizovanie seminárov pre odbornú i laickú verejnosť, informovanie na webových stránkach a pod.) a tiež o príprave Programov opatrení. Zaujímavým poznatkom je, že opatrenia na zlepšenie morfológických vlastností vodných tokov boli obmedzené prevažne na spriechodňovanie vodných tokov pre ryby, nakoľko väčšina úprav a objektov plní dôležité funkcie v súvislosti s užívaním vôd a ochrany pred povodňami. V dôsledku vysokých nákladov revitalizačných opatrení do prvého cyklu plánovania boli zahrnuté prevažne len revitalizačné opatrenia na tých vodných tokoch, ktoré majú význam z hľadiska ochrany prírody a krajiny (napr. v chránených územiach). Ďalšie opatrenia boli odsunuté do ďalších cyklov vodného plánovania.

Z kategórie prednášok zaoberajúcich sa prírode blízkymi protipovodňovými opatreniami bola veľmi podnetná prednáška Ing. Petra Březiny zo š. p. Povodí Odry „Snížení povodňových rizik v povodí Horní Opavy“. Autor popisoval komplexné riešenie ochrany pred povodňami v povodí hornej Opavy, na ktoré je územie zvlášť náchylné. Toto komplexné riešenie zahŕňa okrem nádrže Nové Heřminovy s objemom 16,15 mil. m³ a úpravy koryta od nádrže po mesto Krnov tiež prestavbu mostov, hatí i ďalších objektov a tiež realizáciu prvkov, ktoré zadržávajú vodu v povodí – 7 malých vodných nádrží, zatravnenie a zalesnenie vhodných pozemkov, vsakovacie priekopy. Tieto vodozadržné prvky majú byť do krajiny začlenené formou komplexných pozemkových úprav. Tento projekt by mal byť realizovaný v období rokov 2012 – 2020 s celkovým nákladom približne 8 mld. Kč k cenovej úrovni roku 2007. Podobnou problematikou sa zaoberali aj mnohé ďalšie príspevky napr. prednáška „Modelová biologicky orientovaná údržba šterkových lavíc na Ostravici“.

Prezentovaná bola tiež vodná stavba „Protipovodňové opatření Mnich u Kardašovy Řečice“, ktorá bola ocenená Zväzom vodného hospodárstva Českej republiky ako Vodohospodárska stavba roku 2007.

Veľký záujem, ale aj polemiky vyvolala prednáška Davida Pítharta z Ústavu systémovej biológie a ekológie AV ČR „Ekosystémové služby přirozené říčné nivy“, kde sa autor pokúsil oceniť ekosystémové služby prirodzeného úseku nivy rieky Lužnice (protipovodňová ochrana, sekvestrácia uhlíka, biodiverzita, produkcia rýb, sena a dreva), pričom tam nezahrnul také významné položky ako napr. dotácia podzemných vôd, čistenie vody, retencia sedimentov, stabilizácia klímy. Snažil sa vysvetliť, že hodnota takého územia – nív riek – je vysoká. Vysoká hodnota služieb tohto modelového územia je podľa autora v súlade s celosvetovým porovnaním 16 svetových biómov z hľadiska ekosystémových služieb vzťahujúcich sa na jednotku plochy, podľa ktorého sa nivy riek nachádzajú na druhom mieste (na prvom mieste sú delty riek) s hodnotou porovnateľnou so šelfovými pásmami morí a ich vysoké hodnoty služieb sa odvíjajú najmä od ich regulačných funkcií (tlmenie extrémnych prietokov).

Vyššie spomenuté a mnohé ďalšie prednášky sú publikované v zborníku, ktorého jeden exemplár sa nachádza aj v našej knižnici.

Aj napriek únave z dlhého sedenia v preplnenej prednáškovej miestnosti a predstavy dlhej cesty vlakom domov bol náš dojem z konferencie príjemný, obohatený prechádzkou večerným Hradcom Králové a možnosťou zoznamiť sa so zaujímavými a príjemnými ľuďmi.

Stavebné akcie v roku 2008

Peter Hoffman, Správa povodia Hornádu a Bodvy, Košice

Foto: autor

Správa povodia Hornádu a Bodvy prostredníctvom úseku technicko-prevádzkových služieb realizovala v rámci opráv a údržby práce v celkovom objeme 34 mil. Sk. Okrem toho sa realizovali dve stavby v rámci investičnej výstavby v celkovom objeme 17,7 mil. Sk. Jednalo sa o úpravu Veľkého potoka v Šarišských Sokolovciach s celkovým nákladom 9,9 mil. Sk a Nižnoklatovianskeho potoka v Nižnom Klátove s celkovým nákladom 7,7 mil. Sk. Nižnom Klátove sme vlastnými kapacitami prestavali 2,7 mil. Sk pri výstavbe kamennej gravitačnej prehrádzky, ostatné práce boli zabezpečované formou subdodávky.

Vlastnými kapacitami sme teda v roku 2008 prestavali 47 mil. Sk.

V rámci opráv a údržby išlo o 28 stavieb veľkého či malého rozsahu. Z náročnejších stavieb spomeniem napríklad údržbu potoka Margita v Košickej Polianke s celkovým objemom 1 mil. Sk, kde sa vykonalo rozobratie starého opevnenia, svahovanie, ukladanie nových betóno-

vých tvárnic s rozmermi 50x50x10 cm s preliatím špár betónom, úpravu potoka Šebastovka vo Vyšnej Šebastovej,

kde pôvodná úprava bola značne poškodená po povodniach v roku 2004 a bolo potrebné ju rozobrať a nahradiť novým opevnením z limnoblokov. Náklady na túto stavbu v roku 2008 predstavovali čiastku 2 mil. Sk. Pri úprave potoka Caj v obci Vyšný Caj sa urobilo nové opevnenie z betónových tvárnic s preliatím betónom, podobne ako pri oprave opevnenia v Košickej Polianke. Práce boli náročné na manuálnu zručnosť zamestnancov úseku stavebno-montážnej činnosti, a preto ich nebolo možné urýchliť.

Celkový náklad opravy bezpečnostného prepadu VN Vyšná Kamenica predstavoval 1 mil. Sk. Počas povodní v roku 2006 došlo k jeho deštrukcii, preto pri oprave bolo potrebné pôvodný prepad z kameňa rozobrať a nanovo vybudovať. Koruna prepadu bola vyhotovená z limnoblokov uložených do betónového lôžka a štrkového lôžka. Prepádová hrana sa obložila dlažbou z lomového kameňa na cementovú maltu. Samotný objekt pozostáva z 3 stupňov, výška stupňov je 1,60 m. Práce na tejto stavbe trvali dva mesiace.

Na realizáciu stavieb v rámci opráv a údržby sme mali asi 6 mesiacov, čo bolo náročné hlavne z hľadiska presunov ťažkej techniky tak, aby mohli práce pokračovať bez prerušenia. V rovnakom časovom období sa realizovali aj investičné stavby, kde bola využívaná všetka dostupná mechanizácia.

Koncom mesiaca máj sa začali práce na úprave Veľkého potoka v Šarišských Sokolovciach. Stavba pozostávala zo stavebných prác v celkovej dĺžke zameraného úseku

317 m. V riečnom kilometri (rkm) 0,017 - 0,154 sa realizovalo opevnenie nahádzkou z lomového kameňa s preštrkovaním a urovnaním líca nahádzky. Dno sa stabilizovalo priečnymi prahmi z lomového kameňa murovanými na sucho. V rkm 0,155 - 0,302 bolo navrhnuté opevnenie dna a brehov limnoblokmi rozmerov 100x100x40 cm, ktoré sa uložili do štrkového lôžka a polovegetačnými panelmi IZT 131/10 s rozmermi 120x60x14 cm na šikmú výšku 1,20 m. Na stabilizáciu dna boli vybudované prahy z lomového kameňa o rozmeroch 60x80 cm. Prechod z upraveného koryta do

jestvujúceho sa opevnil nahádzkou z lomového kameňa s urovnáním líca nahádzky. Aj napriek tomu, že ukončenie bolo plánované na 31. 12. 2008, podarilo sa nám dobu výstavby skrátiť o dva mesiace a stavba bola ukončená k 31. 10. 2008.

Druhou investičnou stavbou v roku 2008 bola **úprava Nižnoklatovianskeho potoka v Nižnom Klátove**. Vzhľadom na to, že stavebné povolenie na realizáciu sme dostali

až 11. 11. 2008, boli veľké obavy o dodržanie stanoveného termínu ukončenia, t. j. 31. 12. 2008. Nakoľko sa jednalo o náročné práce pri výstavbe prehrádzky, kde bolo aj niekoľko mokrých procesov, vzhľadom k ročnému obdobiu sme museli celú našu činnosť podriaďiť tomuto cieľu. Keďže sa práce financovali zo štátneho rozpočtu, museli byť prestavené do konca roka 2008, čo bola veľmi náročná úloha. Všetky ľudské a technické kapacity sme sústredili na túto stavbu, pracovalo sa v nadčasoch aj počas sobôt. Zo strany vedenia odštepného závodu sme taktiež mali veľkú podporu, čo sa prejavilo hlavne pri zabezpečovaní stavebného materiálu, ako aj v prípade porúch na mechanizmoch, keď náhradné diely mohli byť okamžite zakúpené a zabezpečená ich oprava.

Čo sa týka samotnej stavby, nad upravenou časťou Nižnoklatovianskeho potoka v rkm 1,234 sa vybudovala gravitačná prehrádzka z drôtovokamenných blokov - gabiónovej konštrukcie. Táto prehrádzka bude slúžiť na zachytávanie splavenín. Pod prehrádzkou sa vybudoval vývar z limnoblokov uložený do podkladového betónu a osadeného do štrkopieskového lôžka.

Celkovo môžeme rok 2008 hodnotiť ako úspešný, všetky plánované akcie boli ukončené v stanovených termínoch. Pre našu činnosť by bolo vhodné v budúcom období posilniť strojový park tak, aby sa aj práce v nedostupných terénoch mohli realizovať v plnom rozsahu bez obmedzenia a neboli ohrozené termíny ich ukončenia.

Priehrada Solina

Ing. Ivana Harvanová, Správa povodia Laborca, Michalovce

Foto: Ing. J. Motyčka, Správa povodia Laborca, Michalovce

Voda je v letných mesiacoch najskľoňovanejším slovom každého z nás. Dovolenky, oddych, turistika a spoznávanie nových zákutí väčšine z nás padne vhod. A tak sa aj my – technicko-hospodárski pracovníci Správy povodia Laborca v Michalovciach rozhodli svoju dvojdnú dovolenku stráviť obdivovaním niečoho blízkeho našej profesii a to priehrady Solina v Poľskej republike, ako aj spoznávaním miestnej kultúry.

Po zakúpení vstupeniek sme si na úvod exkurzie pozreli film z obdobia výstavby priehrady. Potom nasledovala samotná prehliadka priehrady so sprievodcom, kde sme sa dozvedeli nasledujúce zaujímavosti:

Táto najväčšia priehrada v Poľskej republike bola vybudovaná v rokoch 1961 – 1968. Priehrada je betónová gravitačná s výškou 82 m, dĺžkou 664 m s objemom priehradného múra 760 tis. m³. Objem nádrže je 500 mil. m³ vody, jej obvod 150 km, dĺžka nádrže je 26,6 km. Začiatok energetického využívania sa datuje od roku 2002, inštalovaný výkon elektrárne je 200 MW (4 turbíny).

Približne 2 km pod priehradou Solina sa v obci Myczkowie nachádza ešte jedna priehrada, vybudovaná v rokoch 1956 – 1960. Priehrada je zemná s jadrom s ílovým tesnením s výškou 17,5 m, dĺžkou 460 m, objemom násypu priehrady 216 mil. m³. Celkový obvod nádrže je 32 km, jej objem 10,9 mil. m³. Takisto sú inštalované turbíny s výkonom 8,3 MW.

Naša ďalšia cesta viedla po korune priehrady na pravú stranu, kde je vybudované zábavno-oddychové centrum. Niektorých z nás zlákala vyhlídková plavba loďou, iných poľské gurmánske špeciality a boli aj odvážlivci, ktorí si nechali ujsť kúpanie sa v nie príliš teplej vode.

Po prehliadke priehrady bola našou ďalšou zastávkou obec Myczkowie, kde sa nachádza krásny park s vystavenými miniatúrami drevených kostolíkov z pohraničia Slovenska, Poľska a Ukrajiny. Obdivovali sme vernosť spracovaných miniatúr, ktorých bolo viac než dvesto.

Ďalší deň sme navštívili mestečko Sanok a v ňom najväčší skanzen ľudovej architektúry v strednej Európe.

Náš pobyt sme ukončili prehliadkou zámku, v ktorom bolo vystavených množstvo vzácnych ikon a tiež krásnych obrazov moderného umenia.

Dni v Poľsku ubehli veľmi rýchlo, ale v každom z nás zostalo množstvo nových poznatkov a neopísateľných pocitov z práve poznaného.

Ohlas zúčastnených bol veľký a väčšina sa lúčila s predsavzatím, že takéto zájazdy je potrebné zorganizovať aj v budúcnosti.

Odbory informujú

Ing. Iveta Tobáková, OZ Košice

Foto: Ing. Iveta Tobáková, Ing. Zuzana Sedláková a Ing. Božena Písečná, OZ Košice

Kolektívna zmluva na rok 2009 medzi zamestnávateľom SVP, š. p., Žilina a zástupcami zamestnancov, ktorými sú odborové organizácie jednotlivých správ povodí a odštepných závodov, bola uzavretá koncom roka 2008. Boli prerokované aj organizačné smernice č. 6/2008, 7/2008, 8/2008 a 9/2008, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou kolektívnej zmluvy. Všetky spomínané dokumenty nadobúdajú účinnosť 1. januára 2009.

V druhom polroku 2008 závodný výbor Odborového zväzu DREVO-LESY-VODA pripravil pre svojich členov niekoľko akcií. Bol zorganizovaný zájazd do Poľska a niektorí zamestnanci sa zúčastnili aj zájazdu na Ukrajinu, ktorého organizátorom bola Správa povodia Hornádu a Bodvy. Spolu s touto Správou sme uskutočnili pre deti členov odborov aj oslavy príchodu Mikuláša. Pre dôchodcov - členov

odborov, ktorí sa v tomto roku dožili okrúhleho životného jubilea, závodný výbor pripravil stretnutie. Spomínalo sa na časy, keď pracovali pre náš podnik, ale aj my sme ich oboznámili so zmenami, ktoré sa udiali od ich odchodu do dôchodku. Oslávencom boli odovzdané kvety a malé darčeky a pri odchode skonštatovali, že sa tešia na ďalšie stretnutia. Tradičný predvianočný večierok sa uskutočnil pred koncoročnou celozávodnou dovolenkou. Závodný výbor ďakuje všetkým, ktorí prispeli k jeho zdarnému priebehu, pripravili sálu, občerstvenie, ale aj kultúrny program. Súťažili sme, vyhrali vianočné ceny v tombole a zabávali sa. Členovia odborov dostali aj praktický vianočný darček - sadu nových euro-mincí.

Veríme, že našou aktívnou činnosťou sme oslovili nielen členov ale aj tých, ktorí nie sú členmi odborej organizácie.

Jazykové okienko

Iveta Nagyová, OZ Košice

Koncom roka prichádzajú azda najkrajšie sviatky v roku - Vianoce. Okrem iných povinností nám prináleží aj napísať niekoľko vianočných a novoročných pozdravov a mnohí z nás sú v rozpakoch pri ich písaní a zúfalo oprašujú pozostatky školských vedomostí.

Názov Vianoce ako názov sviatkov je vlastné meno, preto ho píšeme s veľkým začiatočným písmenom. Ak použijeme slovné spojenie vianočné sviatky, prídavné meno napíšeme s malým začiatočným písmenom.

Podobne je to aj s novým rokom. Ak niekomu zavinšujeme šťastlivý Nový rok, máme na mysli iba jeden konkrétny deň, ktorý sa tak volá, t. j. 1. januára. Aby sa dotýčný neurazil, radšej mu zaželajme tých dní 365, teda šťastlivý nový rok. Môžeme pripojiť aj číselné označenie roka

Ešte sa vráťme k Vianociam. Každý je rád, ak pod vianočným stromčekom nájde vysnívané darčeky. Na Štedrý večer a k štedrovečernému stolu patrí tradične kapor. Čo však, ak máme kaprov viac? Niektorí z nás nemajú problém len gurmánsky, ale jazykový. Máme na večeru dva kapre alebo dva kapry?

V jednotnom čísle slovo kapor skloňujeme podľa životného vzoru chlap, napr. vypitveme kapra, kaprovi odrežeme plutvy. V množnom čísle slovo kapor skloňujeme podľa neživotného vzoru dub. Preto je správne kúpiť **vianočné kapry**. Takže jediný zádrhel - čiže háčik, ktorý nás ešte môže postretnúť, je kostička v krku...

Hádanky

Ing. Dušan Hronský

Nepravka

Nepravka je hádanka, pri riešení ktorej pridáme k určitému slovu alebo k určitým slovám náznak predponu pa-, a tak dostaneme výsledok.

Nepravka dostala svoj názov od toho, že predpona pa- v slovenskom jazyku dodáva slovám význam niečoho nepravého.

Ak je **náznak jednoduchý**, pridáva sa predpona pa- k jedinému slovu, ktorý tvorí náznak, napr. leto - paletu, líca - palica, chrastie - pach rastie, rímsa - parím sa.

Ak je **náznak rozvítý**, stačí, keď sa pridá predpona pa- aspoň k jednému slovu náznaku, napr. sova pila - pásová píla; šerá kópia - pašerák ópia; radnica, slabá rana - parádica pásla barana.

Ak je **náznak zložený**, treba pridať predponu pa- v každom čiastkovom prvku, napr. Nisa, rádio, trne - pani

sa parádi opatrne; nákaza, sucho, Lena – panáka za pás uchop, Alena!

Riešime tieto hádanky:

19. Nepravka

4, 5, 3 – 9, 7

DÁVA ŽIVOT DEVA.

ČASŤ VLNOVKY nemení sa.

IMITÁTOR ZAVIAZOL v močiari,
dvihnúť nohu sa mu podarí?

20. Ráčik stredový

3, 2, 4, 6

LYBAR MÁŠ ZNOVU na tele.

Zapáči sa to Adele?

21. Obratka

8, 6 – 4, 6, 4

Prí machuli **TEKUTINA.**

ZÁCLONA sa opäť dvíha.

DLHÚ DOBU TREPE

MORALISTA v depe.

22. Obnažka

7, 5

ODPRAC TRÁMY z trate,

čoskoro vlak prejde tade.

23. Vsuvka slovná

6, 4, 3 – 5, 8

BALET končí, **TRYSKA** padá.

PESTOVANIE zisk pridáva.

NÁSTROJ V DOBROM STAVE mám.

Ako na to, radu dám.

24. Ráčik stredový

6, 4, 3

GOLIÁŠ TÚŽI PO STROJI,

všetko na ňom tlakom spojí.

Riešenie hádaniek z čísla 3/2008:

13. Pani gáni – Paganini

14. Dná, rabi – drabina

15. Dub, rovník – Dubrovník

16. Otiepka – apka tetka kópie kopí.

17. Nože žene nedá Dano.

18. Mapa, stóra, utorok – má pastor auto rok.

Stav turnaja po 3. kole:

13b.: G. Nagyová, I. Nagyová

Ostatní riešitelia majú menej než 13 bodov. Riešenie posielajte na adresu redakcie do 31.3.2009.

Receptár

Cviklová polievka s pirôžkami

(Barszcz czerwony z uszkami; čítaj „baršč červony z uskami“)

Cviklová polievka s pirôžkami je jednou z tradičných vianočných polievok v Poľsku. Táto štedrovečerná polievka sa pripravuje zo zeleninového vývaru, čerstvej cvikly alebo pripraveného cviklového zákvasu. Do polievky sa vkladajú pirôžky plnené hubami alebo hubami s kyslou kapustou. Pirôžky do cviklovej polievky sa volajú uská (podľa charakteristického tvaru a zafarbenia). Najchutnejšie pirôžky sú plnené z viacerých druhov húb najmä hřibov.

Počas roka sa cviklová polievka pripravuje i z mäsového vývaru. Pirôžky sa môžu pripravovať aj s mäsovou plnkou.

Poznámka: Cviklová šŕava znižuje krvný tlak!

Príprava pirôžkov – ušíek

Plnka do ušíek : Zmes čerstvých alebo sušených húb, najlepšie hřibová zmes, kyslá kapusta, cibuľa, maslo alebo olej, mleté čierne korenie, majoránka, vegeta, strúhanka, soľ.

Pracovný postup: Sušené huby namočíme do studenej vody asi na 20 minút. Po tomto kroku postupujeme rovnako aj s hubami čerstvými. Huby na site opláchneme studenou vodou a nakrájame. Na masle alebo oleji krátko opražíme na jemno nakrájanú cibuľu, pridáme huby, mleté čierne korenie, majoránku, soľ, prípadne aj vegetu a dusíme. Potom pridáme pokrájanú kyslú kapustu a spolu ešte podusíme. Plnku môžeme zahusťiť lyžicou strúhanky a necháme vychladnúť.

Cesto na uská: asi 200 g hladkej alebo polohrubej múky, vlažná voda, surové vajce, soľ.

Pracovný postup: Z múky, vajca a vlažnej vody vypracujeme cesto (cesto nesolíme).

Cesto rozvaľkame na hrúbku, asi ako je cesto na rezance a narežeme na štvorce 4x4 cm. Do stredu štvorca dáme vychladnutú plnku, protiahľé vrcholy priložíme k sebe. Vznikne trojuholník. Okraje zatlačíme. Dva rohy zohne- me a na prste spolu spojíme (pozri obrázok). Hotové uvaríme vo vriacej osolenej vode. Varíme asi 4 – 5 minút.

Príprava polievky:

1,5 l – 2 l vody, surová cvikla (500 g), 2 petržleny, 2 mrkvy, 3 strúčiky cesnaku, cibuľa, 2 - 3 bobkové listy, 4 zrnká nového korenia, mleté čierne korenie, citrónová šŕava, kukor a soľ.

Pracovný postup: Do studenej vody dáme očistenú mrkvu, petržlen, cibuľu, cesnak, bobkový list, nové korenie, mleté čierne korenie a soľ. Surovú cviklu nastrúhame a pridáme do hrnca ku koreňovej zelenine a varíme spolu 30 minút. Potom polievku precedíme. Čistý vývar dochu- tíme cukrom a citrónovou šŕavou. Do horúcej polievky vlo- žíme uvarené uská. Dobrú chuť!

-ma-

Naši jubilanti

Odštepny závod Košice

Ing. Marta Harmanová

Správa Povodia Hornádu a Bodvy

Jaroslav Baran
Juraj Lukáč

Správa Povodia Laborca

Jaroslav Piroš
Štefan Demčík

Správa Povodia Bodrogu

Jaroslav Lešňanský
Peter Šoltís
Juraj Muszka

Správa Povodia Popradu a Dunajca

Peter Lipták

Odštepny závod Košice

Vojtech Bednárík

Správa Povodia Hornádu a Bodvy

Ján Chrašč

Správa Povodia Laborca

Jaroslav Koribanič

Správa Povodia Bodrogu

František Tamók

Blahoželáme

Šport

Naše kvarteto na MMM

Anton Onder, OZ Košice

Prvá októbrová nedeľa v Košiciach už tradične patrí bežekým vytrvalcom na Medzinárodnom maratone mieru (MMM). Ani v 86. ročníku v štartovom poli pretekárov nechýbali pracovníci SVP, š. p., OZ Košice.

Na 42 195 m trati Slavomír Lindvai (Správa povodia Hornádu a Bodvy, Košice) časom 2:58:16 h obsadil v konkurencii 754 vytrvalcov výborné 56. miesto. Ďalší náš zástupca Jozef Malejčík (Správa povodia Laborca, Michalovce) dobehol časom 4:06:19 h na 535. mieste.

Na polmaratónskej trati dlhej 21,1 km štartovali naši ekonomickí námestníci z odštepneho závodu Košice a Správy povodia Bodrogu, Trebišov. Ing. Michal Kolesár (Správa povodia Bodrogu, Trebišov) finišoval v cieľi časom 1:40:12 h a Ing. Ladislav Bödi (OZ Košice) časom 1:57:50 h.

Lindvai v Soule

Anton Onder, OZ Košice

Najlepší slovenský ultramaratónec 37-ročný Slavomír

Lindvai, trénujúci za amatérskych podmienok, reprezentoval Slovensko na majstrovstvách sveta v behu na 24 hodín v juhokórejskom Soule. V konkurencii vyše 200 bežcov z 25 krajín sveta dosiahol úctyhodný výkon 215,841 km, ktorým skončil na výbornom 33. mieste.

Putovanie Tisy tisícročiami

Ladislav Bodnár, Správa povodia Bodrogu, Trebišov
Grafická úprava: Ing. Alena Verebová, Správa povodia Bodrogu, Trebišov

Foto: autor a Ing. Zuzana Cikrayová, OZ Košice

Pozorný návštevník Medzibodrožia (územia ohraničeného riekami Tisa, Bodrog a Latorica) si iste všimne, že jeho povrch je popretkávaný hustou spleťou kanálov, mŕčiarov, jazier, riek a mŕtvych ramien. Rieky sa tu po tisícročia kľukatili – meandrovali, opúšťali svoje korytá a vytvárali si nové. Prečo sa to takto dialo, sme odpoveď dostali až po vykonaní vedeckých prieskumných prác na tomto území v období rokov 1979 - 1984 pod vedením dr. Borsyho. Zistilo sa, že najviac putovala Tisa a najväčší podiel na jej putovaní mali tektonické sily, ktoré spôsobili pokles územia Medzibodrožia.

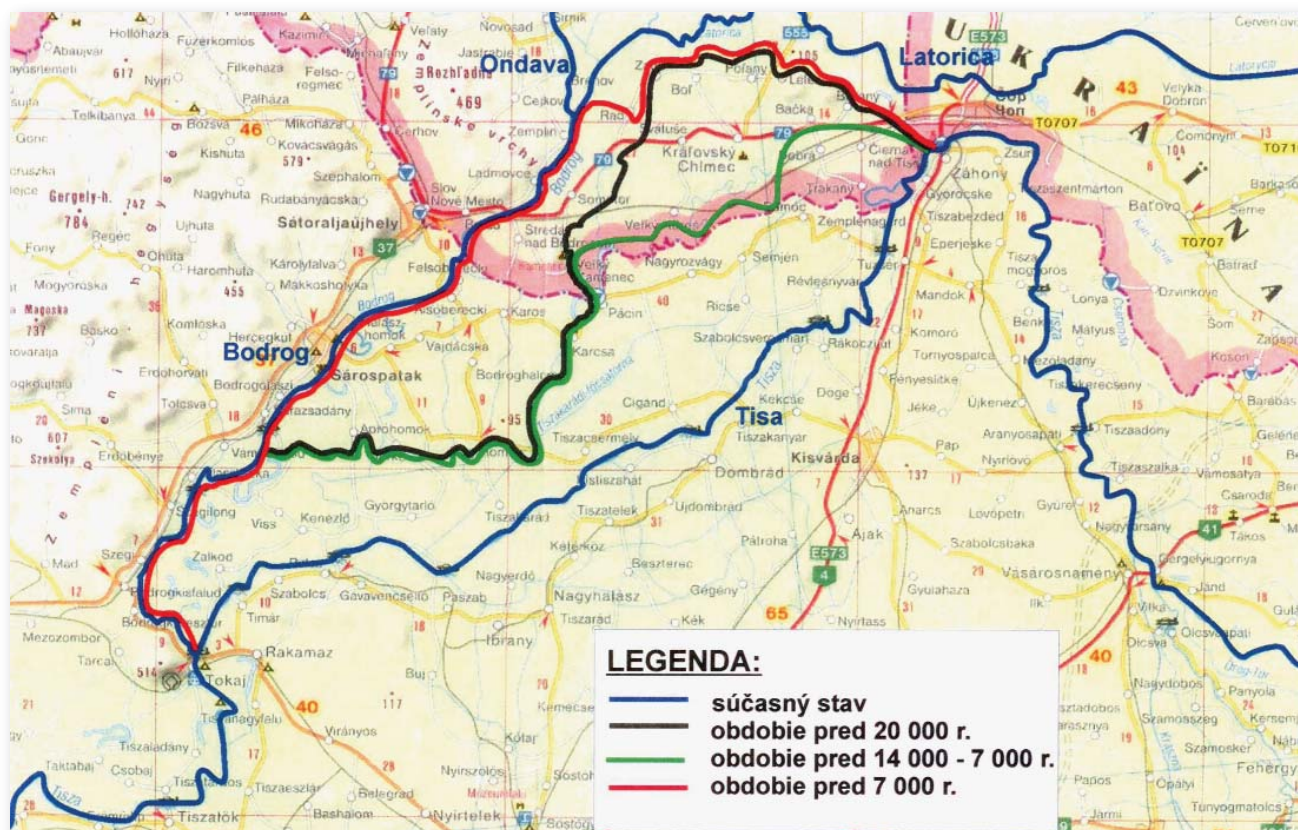

Jazero Veľká Krčava

Prvé zmeny môžeme datovať do obdobia asi pred 20 tisíc rokmi. Práve vtedy územie Medzibodrožia významne pokleslo oproti územiu Berehavskej planiny. Tisa dovtedy tiekla z východných Karpát priamo smerom juhozápadným (od terajšej trasy asi o 70 km južnejšie). Pri jednej z väčších povodní opustila koryto a prudko sa obrátila na severozápad smerom k poklesnutému Medzibodrožiu. V oblasti Trakany-Záhony-Čop sa otočila na západ, obtiekla Chlmecké kopce zo západu a pokračovala ďalej smerom k obci Zatin vytvoriac tak nové koryto Tisy, nazývané v súčasnosti Tica(e). Tu sa obrátila južným smerom k obci Pácin v Maďarsku, odkiaľ pokračovala približne stredom terajšej maďarskej časti Medzibodrožia k maďarskému mestečku Tokaj. Tento úsek tvorí najstaršie časti koryta Tisy nazývané dnes Krčava alebo Karčava (Karcsa).

K ďalšej významnej zmene došlo niekedy pred 14 - 7 ti-

šíc rokmi. Tentokrát sa nová trasa od Trakan posúva južnejšie, takže Tisa obteká Chlmecké kopce už od východu a potom pokračuje ďalej smerom na Pácín. Tento úsek predstavuje časť koryta Krčavy na slovenskej časti Medzibodrožia. V súčasnosti na mnohých miestach je už len ťažko identifikovateľný. Avšak paradoxne práve jeho jedna časť, nazývaná jazero Veľká Krčava, je najzachovalejšia (priemerná hĺbka vody 2,5 m, miestami až 5 m).

Asi pred 7 tisíc rokmi sa Tisa znovu vrátila do koryta Tice s tým, že teraz od obce Zátin pokračovala ďalej smerom k obci Brehov. Odtiaľto nabrala južný smer v podstate v mieste, kde dnes tečie rieka Bodrog až po Tokaj.

K poslednej morfológickej zmene došlo asi pred 5 tisíc rokmi. Vtedy južná časť Medzibodrožia a príľahlého Rétközu (Maďarsko) poklesla natoľko, že Tisa v bode Trakany-Záhony-Cop sa prudko otočila späť na juh a vytvorila nové koryto, ktoré sa stretlo s predchádzajúcim pri mestečku Tokaj. Tak sa vytvoril sútok Tisy a dnešného Bodrogu. Totiž v starom koryte Tisy od obce Zemplin (alebo skôr od Brehova) odvtedy už tiekli iba spojené vody riek Topľa, Onda, Latorica a Uh pod menom **Bodrog - rieka bez prameňa**.

Tento stav, pokiaľ neberieme do úvahy zmeny spôsobené antropogénnou činnosťou, výsledkom ktorej sú od druhej polovice 19. storočia rozsiahle vodohospodárske úpravy, je identický aj v súčasnosti.

Napriamene trasy riek, ako aj budovanie ochranných hrádzi malo slúžiť na ochranu územia Medzibodrožia od často sa vyskytujúcich ničivých záplav. Avšak napriamenním trasy a zároveň aj jej skrátením došlo k zahlbeniu dna koryta, čo zapríčinilo zníženie hladiny podzemných vôd. Vybudované ochranné hrádze zároveň zamedzili dotovaniu odstavňných mŕtvych ramien dokonca aj pri zvýšených vodných stavoch v „živom“ toku. Toto všetko urýchlilo procesy vedúce k postupnej eutrofizácii a zazemňovaniu mŕtvych ramien. V prípade Krčavy sa to začalo začiatkom 18. storočia, keď v čase kuruckých vojen knieža František II. Rákóczi dal príkaz na zbúranie hradu Tokaj, ktorý niekedy stál na sútoku riek Tisa a Bodrog a zároveň aj na zatarasenie výustenia koryta Krčavy súťou z zbúraného hradu. Paradoxom je, že týmto zničil dielo svojho pradeda Juraja I. Rákócziho, ktorý ešte v roku 1626 privolať flámskych a benátskych inžinierov, aby upravili koryto Krčavy na vodnú cestu slúžiacu na prepravu soli z Trakan do Tokaja.

Koncom 20. storočia aj na Slovensku začína silnejšie re-zonovať v spoločnosti pojem **ochrany životného prostredia**. Mnohí si začínajú uvedomovať, že hodnota, ktorú systém Tisy predstavuje, je nenahraditeľná. Výsledkom je vyhlásenie Chránenej krajiny oblasti Latorica a následne bola

právna ochrana zabezpečená aj európskou legislatívou, a to vyhlásením Ramsarskej lokality Latorica, Chráneného vtáčieho územia Medzibodrožia, ako aj vyhlásenie územia za územie európskeho významu. Legislatívna ochrana však sama o sebe nevyriešila vodný režim v danom území, hlavne dotovanie vody v mŕtvych ramenách. Situáciu postupne zhoršuje aj fenomén, nazývaný globálne otepľovanie. Tí, ktorým osud Tisy nebol ľahostajný, začali hľadať riešenie pomocou projektu INTERREG III A. Podstatou projektu bol návrh vybudovania hate na rieke Latorici. Haťou dosiahnuť vzduštie hladiny vody by umožnilo počas celého roka dotok vody v ramenách a v bývalom koryte Tisy (Tice). Dokonca by bolo možné aj prepojenie systému Tice so systémom Krčava, čím by vznikla šanca, aby tento raj mokrad-

Staré koryto Tisy pri obci Veľké Trakany

vých spoločností zostal zachovaný pre budúce generácie. Riešenie tejto problematiky je už od roku 2008 spracované formou projektovej dokumentácie. Nájde sa aj voľa u zodpovedných a hlavne peniaze, aby sa tento projekt aj realizoval?

Nám vodohospodárom záleží na tom, aby sa o Medzibodroží znovu mohlo hovoriť ako o dare piatich riek (Tisa, Bodrog, Latorica, Tica a Krčava), v opačnom prípade dve z nich - Tica a Krčava, by zanikli naveky.

Foto: Ladislav Bodnár - Tica pri obci Rad

HLAS POVODIA - časopis SVP, š. p., OZ Košice

Redakčná rada: Ing. V. Dvorový (predseda), Ing. A. Baláz, Ing. L. Bödi, Ing. S. Dobrotka, Ing. E. Kolesárová, Ing. J. Korinok a Ing. M. Miščik ♦ Adresa redakcie: Odštepny závod Košice, Dumbierska 14, 041 59 Košice ♦ Zodpovedný redaktor: RNDr. Z. Matasová, tel.: 055/6008170, e-mail: zdenka.matasova@svp.sk ♦ Grafická úprava: Bc. L. Tkáčik ♦ Tlač: Top Katalóg s. r. o. ♦ Vydáva: SVP, š. p., Odštepny závod Košice ♦ Vychádza 4-krát ročne ♦ Registračné číslo: 2906/2002 ♦ ISSN 1336-4596 ♦ Distribúcia zdarma.